

NOVA ČITANJA

priča iz izloga

dragan velikić

Povodom Antologije italijanske pripovetke objavljene nedavno u ediciji Spektar izdavačke kuće Svetovi iz Novog Sada. (Prerađivač Jasmina Tešanović)

Naši zajednički imenitelj za dvadeset pet autora ovih priča liči na uzaludan ljubavni trud. Pa ipak: one su moje najomiljenije posleratne italijanske pripovetke. Znači, govorim nešto o sebi a ne o italijanskoj posleratnoj književnosti. Verovatno najpošteniji pristup tom obliku narcisoidnosti jeste da se suočim sa njim: da mu priznam njegovo vladajuće mesto u mojoj antologiji, da probam da parlamentizujem njegovu apsolutnu vlast, da svim žrtvama njegovih zakona obezbedim legalna sredstva da se bore protiv njega. I zapravo to je Italija koju poznajem, ili da parafraziram groficu Karen Blixen — **Out of Italy.**

Tako se otvara pogovor priređivača i prevodioca **Antologije italijanske pripovetke**, Jasmina Tešanović, u čiji autorski rad valja uvrstiti i zanimljive beleške o piscima zastupljenim u njenom izboru. Ova antologija je mogla da nosi naslov **Moja Italija**, i time ne bi izneverila misiju antologičara, jer pre svega svaki izbor nudi jedan nov izlog. Iako sam daleko od »pozicije« da jednom **izlogu** italijanske pripovetke od 1945 do 1990. godine (zastupljenom u ovoj knjizi) suprotstavim neki drugi, ipak se kao strastveni čitalac ne mogu odupreti **tiranskoj** osobini da nudim svoju verziju. A za tako nešto postupak je veoma »jednostavan«: staviti svoju antologiju. Dakle, time je prostor jasno markiran.

Koliko mi je poznato ovo je druga antologija italijanske pripovetke na srpsko-hrvatskom jeziku, ne računajući po neki više ili manje uspeli izbor po časopisima. Pre sedam godina je **Grafički zavod Hrvatske** iz Zagreba u ediciji **Zora** objavio antologiju italijanske pripovetke (1945—1980) u dve knjige pod naslovom **Posljednji dio puta**. Priređivač i prevodilac je bio Nedjeljko Fabrio. Uporedivši samo ovlaš ove dve antologije, primećujem da je kod Fabrija preteгла želja za »objektivnošću«, te nimalo slučajno u svom kratkom pogovoru ostavlja mogućnost da se njegov izbor doživi i kao zbornik. Jasmina Tešanović opredelila se za **polifoniju** što je precizno izrazila u pogovoru: »Trudila sam se da od svaku priču prevedem na drugačiji način i da ona ostane u duhu italijanskog jezika: zvuči kao jeres, ali mi se činilo da je to jedini način da od antologije italijanske pripovetke ne napravim srpski roman, koji i ne traži drugi potpis do prevodiocev«.

A što se »objektivnosti« tiče smatram da je ona potrebna, i svakako neophodnija, cariniku, porezniku ili fudbalskom sudiji nego antologičaru. Trenutak je da se približimo još jednom izlogu italijanske pripovetke, ne zaboravljajući činjenicu da su kapaciteti magacina daleko iznad mogućnosti izloga. Uostalom, pravi trgovac, kome posao dobro ide, često najmilije predmete ne stavlja u izlog. U slučaju antologičara takav detalj povezan je sa motivacijom, strahom da disonanca ne naruši harmoniju izloga. O tim bojaznima i dilemama Jasmina Tešanović na jednom mestu kaže: »I dok sam radila, žurila sam, plašila sam se da mi ne zade to poslovično mediteransko sunce, da me ne uhvati strah od istorije književnosti i njenih teoretičara, da neposlušno dete u meni ne ukori akademski majka, takode u meni, što mi se više puta i desilo: akademski metla porušila je moju »lego« konstrukciju«.

Antologija italijanske pripovetke izdavačke kuće **Svetovi** otvara se pričom Alberta Savinija, rođenog brata slavnog metafizičkog slikara Đorda De Kirika, pričom koja svojim senzibilitetom predstavlja blizan ton nekim savremenim modelima kretke priče. **Nestanak gospodina Diaa** je priča o čoveku koji želi da ponovi sudbinu Empredokla, i opasno se približava

Etni. Motiv **analogije** tako važan (i neizbežan) u savremenoj priči, kod Savinija zaokružuje metafizičku atmosferu. I mada je čitaocu od samog početka jasan jedino mogući kraj, i već vidi Didoovu cipelu u krateru Etne, tenzija ne popušta, a kraj je ipak iznenađujuće neizvestan, tačnije »nedovršen«.

Sledeća u nizu je priča **Eliova verenica** Karla Emilija Gade, italijanskog Džojisa, neprevodivog pisca, koji ne poznaje padove u svojim delima, jer je njegov književni svet naseljen čudnim, ali i ubedljivim likovima, a budući da je u životu bio inženjer, snabdeo je svoju fikciju čvrstim fizičkim zakonima. Odmah pored Gade, u znalački dekorisanom izlogu je Marija Belonči, spisateljica čijom zaslugom — misijom njenog književnog salona — je ustanovljena najznačajnija italijanska književna nagrada — **Strega**. Belončijeva je pisac duboko urođen u istoriju, ali to nikada nije doslovno rekonstruisanje činjenica. Ona poseduje nerv da čitaoca uvede u »sadašnjost« svake prošlosti, svejedno da li je to običan dan Lukrecije Bordžije, ili fatalne žene pariskih krugova sedamdesetih godina 18. veka — Žili de Lepinas, junakinje priče **Previše ljubavi**, kojom je Marija Belonči zastupljena u ovoj antologiji.

Verujem da nikada neće biti izloga italijanske pripovetke u kojem na zavidnom mestu ne bi stajao Dino Bucati, autor slavne **Tatarske pustinje**. U izboru Jasmine Tešanović, Bucati je predstavljen pričom **Sedam glasnika** koja veo-

ma konotira sa njegovim najpoznatijim romanom. Negde u tami izloga smeši mi se nezaobilazni Alberto Moravija čije knjige ne volim, ali priča **Latina Ekspres** svakako je dostojna možda najpopularnijeg italijanskog pisca ovog veka, iako pripadam onim čitaocima koji u Moraviji vide pre svega muža mnogo darovitije Elze Morante. Pre nekoliko godina i kod nas je objavljen jedan od najpoetičnijih italijanskih romana, **Arturovo ostrvo**, Elze Morante. Bio je to značajan korak prema apenijskoj strani. U **Antologiji italijanske pripovetke** Elza Morante je prisutna pričom **Drug** gde se kreće u prostoru koji neprikosnoveno umetnički dočarava — prostoru detinjstva.

Svakako, u izlogu ove antologije postoji i Pazolini, senzibilitetom blizak Elzi Morante; tu su i Kalvino i Umberto Eko, pisci poznati širem krugu naših čitalaca. Pored njih je i Antonio Tabuki, pisac čije priče dodiruju sam vrh evropske proze. U ovoj antologiji Tabuki je predstavljen kratkom pričom **Kako jedan kit vidi ljude**.

Pre tri godine Jasmina Tešanović je prevela roman nama do tada nepoznatog Alda Buzija, **Standardni život jednog privremenog trgovca hulahopkama**, koji je danas najkontraverzniji italijanski pisac. »Iako tvrdi za sebe da je samorodan, Buzi se bez daljnjeg takmiči s baroknim bogatstvom Gadinog jezika, slobodoumošću Bokača ili Makijevelija i teži esteticizaciji italijanske renesansne poezije³, primećuje u belešci o Buziju priređivač i prevodilac ove antologije predstavljaajući ga pričom **Anestezija**.

Ne odričući se vlastite subjektivnosti, što ne mora značiti i pristrasnosti, kao nevidljivu osnovu antologije vidim priču Danijela Del Đurića **U muzeju Remsa**, pisca koga u Antonija Tabukija doživljam kao najfinije tkanje savremene italijanske proze. Junak priče **U muzeju Remsa** je mladić koji samo što nije oslepeo, i poslednje dane na svetlosti želi da provede uz omiljene slike po muzejima, da ih sačuva u svom sećanju kao jasne tragove izgubljenog čula. Kao važna ravan ove priče javlja se neprestano prizivanje doktora Mara iz Sohoa, slavnog vidara, autora knjige **Jedinstvena bolest očiju**. Čitalac ne mora biti naročito lucidan da bi naslutio kako se i glavni junak Del Đudićeve priče, mladić Barnaba, na neki način nalazi u ulozi antologičara.

Pored Tabukija i Del Đudića postoji i onaj trači, istina najmlađi, pisac srednje generacije — Pjer Vitorio Tondeli, predstavljen u ovoj antologiji pričom **Taj dečko**. . . u kojoj veoma sugestivno evocira sedamdesete godine u Italiji, tačnije, u Milanu. Junak te priče je zapravo mogući uzorak generacije kojoj i sam pripada. Verujem da će čitaocima biti pravo otkrovenje Sandro Veronezi sa pričom **Otac** za koga se tvrdi da je jedini legitimni naslednik Alberta Moravije. »I zaista je lako naći dodirne tačke: ciničan opis građanskog društva, psihoanaliza kao osnova priče, seks kao jedino iskupljenje od strahote življenja«, kaže o Veroneziju pripređivač ove antologije. U najudaljenijem delu izloga je Paola Kapriolo sa pričom **Pisma Lujzi**, tananom prozom gde motiv pauka i muve predstavlja perverznu ilustraciju jednog ljubavnog odnosa.

Antologija italijanske pripovetke Jasmine Tešanović je uspeo pokušaj preuređenja jednog izloga koji do sada kao da nismo ni primećivali, iako nikada nismo sumnjali u njegovo postojanje. Čini mi se da već vidim onog čitaoca koji u ovoj knjizi otkriva staze koje ga vode prema knjizi svog života. Dobro je kad put u magacin vodi kroz izlog.